

Publieksjaarverslag 2023

VOOR EEN GOED LEVEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING

Voorwoord door Carlo Schuengel

MT-lid, academisch leider

Voor Viveon was 2023 een belangrijk jaar. Niet alleen kwamen veel belangrijke wetenschappelijke inzichten naar buiten. Ook vonden we nieuwe partners voor onze activiteiten. Zo is Hogeschool Windesheim nu een partner geworden in drie projecten en succesvolle aanvragen. Ook hebben we nu meerdere verbindingen met het middelbaar beroepsonderwijs, onder meer door samenwerking met het practoraat mediawijsheid.

Met de andere academische werkplaatsen en kennisinstituten heeft de samenwerking zich verbreed en verdiept. Dit is hard nodig, want de zorg voor mensen met verstandelijke beperkingen staat onder druk. Deels komt die druk uit de wens om steeds meer en steeds betere zorg en begeleiding te geven aan mensen met beperkingen en hun naasten. Deels komt die druk uit de samenleving, die een rem zet op beschikbare mensen en middelen om die zorg en begeleiding te leveren. En waaruit kritische vragen klinken over de maatschappelijke meerwaarde van al die zorg. Tegen die achtergrond is het moeilijk om te rechtvaardigen dat tijd en middelen voor wetenschappelijk onderzoek versnipperd en ongericht worden ingezet. Meer dan ooit is nodig dat de meest relevante vragen worden gesteld en door middel van onderzoek met sterke bewijskracht van antwoorden worden voorzien. Het team van Viveon is deze uitdaging ook in 2023 met veel enthousiasme aangepakt. Met trots geven we daarom in dit jaarverslag een inkijkje in wat we in 2023 zoal gedaan hebben samen met onze partners in het veld.

Over ons

Viveon richt zich als academische werkplaats op de ontwikkeling van mensen met een verstandelijke beperking en hun omgeving, voor een goed en betekenisvol leven.

Onderzoekers, zorgprofessionals, mensen met een beperking en naasten ontwikkelen en implementeren samen wetenschappelijk onderbouwde bruikbare kennis en onderwijsmethoden. We nemen een open houding aan en zijn nieuwsgierig naar ieders ervaring en expertise. Iedereen hoort erbij. We begrijpen elkaar, ondersteunen elkaar en ontwikkelen samen. Zo sluiten wij aan bij de wensen en behoeften van de zorgdriehoek van cliënt, zorgprofessional en naaste.

Leidend voor de inhoud van Viveon-projecten is de bijdrage aan zinnige zorg: zorg waarvan een positief effect kan worden verwacht op het leven van cliënten, naasten en zorgprofessionals. Elk project is een co-creatie met belanghebbenden uit praktijk én onderzoek.

19

**Lopende
onderzoeken**

4

Thema's

1. **Autonomie en Vrijheid**
2. **Gezin, Zorg en Levensloop**
3. **Ontwikkelen en Leren bij Kinderen en Volwassenen**
4. **Infrastructuur en Datawetenschap**

1. Autonomie en Vrijheid

Zelf kunnen bepalen wat er in je leven en met jou gebeurt is van groot belang voor iedereen. Mensen met een verstandelijke beperking krijgen niet altijd de vrijheid die ze willen. Onder het thema Autonomie en Vrijheid doen we onderzoek naar hoe cliënten op een voor iedereen prettige manier zelf richting kunnen geven aan hun leven. Hieronder volgen enkele mijlpalen die bereikt zijn in een paar van de projecten onder het thema Autonomie en Vrijheid.

Vrijheid en Veiligheid

Mensen met moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG) krijgen regelmatig te maken met zorg die zij niet (op die manier) willen. In dit project onderzoeken we de effectiviteit van methoden om onvrijwillige zorg te verminderen én we onderzoeken welke factoren bijdragen aan het slagen of falen van de implementatie daarvan.

De onderzochte methoden kunnen zorgprofessionals handvatten geven bij de uitvoering van de Wet Zorg en Dwang (WZD). Deze wet zegt dat professionals alleen onvrijwillige zorg toepassen in het uiterste geval, zo kort en licht mogelijk, nadat professionals de cliënt hebben ondersteund bij het maken van een vrijwillige keuze. We onderzochten in 2023 drie methoden:

Met Andere Ogen is een methode waarbij begeleiders de zorg voor cliënten in andere woningen observeren. Dit om zich bewust te worden van vormen van onvrijwillige zorg en van alternatieven, met als doel de afbouw van onvrijwillige zorg.

Het Wegingskader is een e-tool die zorgprofessionals helpt om na te denken over de mening van cliënten over de zorg. Is de cliënt het eens met de zorg of niet? Dat bepaalt of het vrijwillig of onvrijwillig is. Dit is belangrijk om goede afwegingen te maken.

De MDET methode is bedoeld om vormen van onvrijwillige zorg tegen het licht te houden. Bij deze methode komen er experts op de woning om met het zorgteam kritisch te kijken naar onvrijwillige zorg en te zoeken naar manieren om dit te verminderen.

Esther Bisschops

promovendus en scientist-practitioner

'Je kunt een prachtige methode ontwikkelen en onderzoeken of deze effectief is, maar het is vooral belangrijk dat het gebruikt gaat worden in de praktijk.'

Esther en haar collega's deden in 2023 specifiek onderzoek naar het uitwisselen van kennis en ervaringen van zorgprofessionals over het implementeren van verschillende methodes om onvrijwillige zorg in de praktijk af te bouwen. Binnen de zorgorganisaties 's Heeren Loo, Prisma, Amerpoort en S&L-zorg werd samengewerkt tussen implementatiemedewerkers en ervaringsdeskundigen om methodes in te voeren. De basis van een geslaagd implementatieproces is de samenwerking binnen de gehele organisatie. Lees [hier](#) het nieuwsartikel dat over het onderzoek van Esther verscheen. En [hier](#) het wetenschappelijke artikel van Esther over implementatie.

Britt Metselaar

student-assistent

'Als student-assistent ondersteunde ik Esther Bisschops bij de dataverzameling in haar project Vrijheid & Veiligheid. Bij de verzameling en analyse van de tekstuele data ging ik aan de slag als tweede codeur, waar ik veel van heb geleerd. Ook was het fijn dat mijn bijdrage serieus werd genomen. Dat ik nu zelfs als co-auteur in het artikel genoemd word, is voor mij als student heel speciaal. Ik vind MDET een mooie methode en ik hoop dat de conclusies van dit onderzoek iets zullen bijdragen aan de vermindering van onvrijwillige zorg.'

PTSS bij mensen met een Licht Verstandelijke Beperking: screening, diagnostiek en behandeling

Steeds vaker lijkt EMDR (een vorm van psychotherapie) effectief bij psychologisch trauma van mensen met een LVB. Maar er bestond nog geen onderzoek naar de effectiviteit [van een \(intensieve\) EMDR-behandeling](#) bij mensen met een licht verstandelijke beperking, ernstige gedragsproblemen en een posttraumatische stress-stoornis (PTSS). Anne Versluis van 's Heeren Loo doet voor Viveon promotieonderzoek naar trauma bij mensen met een LVB. Dat onderzoek begon in 2019 met het ontwikkelen van een PTSS-screener voor volwassenen met een LVB. Een screener wordt gebruikt om ernstige posttraumatische stress-symptomen op te sporen. Deze screener is vervolgens onderzocht op bruikbaarheid, voorspellende waarde en kwaliteit. De volgende stap was het onderzoeken van de kwaliteit van de DITS-LVB-volwassenen, een diagnostisch interview voor PTSS. Anne onderzocht in 2023 de effectiviteit van een intensieve EMDR-therapie met roterende therapeuten voor volwassenen met PTSS, een LVB en ernstige gedragsproblemen. Therapie met roterende therapeuten is in de gehandicaptenzorg en binnen 's Heeren Loo niet heel gebruikelijk. Meestal wordt intensieve therapie gegeven door één vaste therapeut. Voor dit onderzoek werd een roterend therapeutenteam samengesteld uit zes verschillende regio's van 's Heeren Loo. Er was veel belangstelling om deel te nemen aan het onderzoek. Het onderzoek naar de verwachtingen en ervaringen van cliënten en therapeuten op de intensieve EMDR met roterende therapeuten volgt in 2024.

Anne Versluis

promovendus en scientist-practitioner

'Door gebruik te maken van roterende therapeuten gebeurden veel mooie dingen. Het werd een team waar men elkaar kon aanvullen, van elkaars successen en fouten kon leren. 1 + 1 werd 3.'

Digitaal op bezoek - hoe doe je dat met een beperking? En wordt dit het nieuwe normaal?

In 2023 kwam de derde publicatie van het project Digitaal op Bezoek online. Hierin deed Viveon onderzoek naar de manier waarop mensen met een verstandelijke beperking in woonvoorzieningen tijdens de coronapandemie contact hielden met hun netwerk.

De conclusie van dat onderzoek was dat digitaal contact geen vervanging is voor face-to-face contact, maar dat het wel een goede aanvulling kan zijn als face-to-face contact minder mogelijk is. De meeste deelnemers aan het onderzoek wilden digitaal contact graag behouden in de dagelijkse praktijk, ook na de pandemie. Wel is maatwerk nodig vanuit de zorginstelling.

De meest gebruikte vormen van contact tijdens de pandemie waren videobellen en face-to-face contact (fysiek bezoek binnen of buiten). Met videobellen was er vaak toch meer mogelijk dan betrokkenen dachten. Bewoners en familieleden gebruikten het videobellen niet alleen voor gesprekken, maar ook voor korte contactmomenten door de dag heen. Zoals samen een liedje zingen of welterusten zeggen.

Digitaal op Bezoek heeft een vervolg gekregen in 2023. Hiervoor heeft een consortium onder leiding van Viveon een subsidie ontvangen vanuit het COVID-19 onderzoeksprogramma van ZonMw. Het vervolgproject gaat de blijvende impact van de coronamaatregelen op digitaal contact in kaart brengen. En we onderzoeken hoe de ondersteuning van deze vorm van contact met het netwerk kan worden verbeterd.

2. Gezin, Zorg en Levensloop

Opgroeien met een verstandelijke beperking doe je niet alleen. Vaak is er een heel gezin bij betrokken: opvoeders, broers en zussen, grootouders en daarnaast nog vele zorgprofessionals. Binnen het thema Gezin, Zorg en Levensloop doen we onderzoek naar de ondersteuning die naasten nodig hebben. En hoe de zorg zich kan richten op de gehele omgeving van iemand met een verstandelijke beperking. Maatschappelijke veranderingen, zoals digitalisering, spelen hierin een belangrijke rol. Mijlpalen waren er niet alleen in lopende projecten maar ook in de start van nieuwe projecten onder dit thema.

4

Nieuwe projecten

NIEUW

Opvoeden en Online Gedrag van Kinderen

Het onderzoek "Opvoeden en Online Gedrag van Kinderen" richt zich op digitaal mediagebruik van (neurodivergente) kinderen, met aandacht voor de rol van ouders en de relatie tussen ouders en kinderen.

We willen graag weten hoe ouders hun kinderen kunnen ondersteunen bij het gebruik van digitale media. Hoe kunnen ze omgaan met de risico's die eraan kleven? Maar ook, hoe kunnen ouders hun kinderen helpen om de kansen van digitaal mediagebruik te benutten? Het doel van dit promotieproject is om, op basis van wetenschappelijke bevindingen, samen met ouders en jongeren handvatten te ontwikkelen voor het opvoeden en opgroeien in deze digitaliserende wereld.

DigAble

In het project DigAble zoeken we antwoord op de vraag wat neurodivergente jongeren nodig hebben om digitaal mee te kunnen doen en mee te tellen. Ook onderzoeken we wat opvoeders, leerkrachten en zorgverleners nodig hebben om neurodivergente jongeren daarin te ondersteunen. Het is vooral de vraag hoe hun behoeften en mogelijkheden aansluiten op bestaande lespakketten en trainingen.

De uitkomsten zijn bedoeld voor direct betrokkenen maar zijn ook relevant voor toekomstig beleid. De vraag naar onderzoek over de digitalisering van de samenleving na de coronapandemie komt ook vanuit de overheid. De Rijksbrede Kennisagenda Online Samenleving is door zeven ministeries ontwikkeld. Daarin wordt gevraagd om kennis over hoe we kunnen omgaan met de langetermijneffecten van digitalisering. Om van daaruit beleid te kunnen ontwikkelen dat past bij alle jongeren en hun opvoeders. DigAble heeft subsidie gekregen van de Nationale Wetenschapsagenda, vanuit het programma Kwetsbaarheid en weerbaarheid in een online samenleving. In 2023 heeft Viveon een consortium samengesteld waarmee samen gezocht gaat worden naar antwoorden op de onderzoeksvragen en praktische handreikingen. Voor meer informatie: zie het hoofdstuk Samenwerking.

Carlo Schuengel

leider van het consortium DigAble

'Dit project gaat over een vraag die jeugd en opvoeders hebben, dus dat gaan we samen met hen onderzoeken.'

Veilig en Sterk na Seksueel Trauma: Psychomotorische Therapie (PMT) voor Mensen met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB)

Seksueel misbruik heeft een negatieve invloed op de lichaamsbeleving van mensen met een licht verstandelijke beperking. Door het misbruik raakt het contact met het lichaam verstoord. Er ontstaan problemen met voelen, herkennen en reguleren van emoties. Mensen hebben vervolgens moeite om eigen behoeften en grenzen aan te geven. Psychomotorische therapie (PMT) kan daarbij helpen. Om het contact met het eigen lichaam en met anderen weer te herstellen is "Veilig en Sterk" ontwikkeld, een PMT module speciaal voor mensen met een LVB die seksueel misbruik hebben meegemaakt.

Het onderzoek en het ontwikkelen van de module wordt samen met ervaringsdeskundigen gedaan. Er is een telefonisch spreekuur opgezet waar cliënten vragen kunnen stellen als ze nog twijfelen of ze mee willen doen aan het onderzoek.

Marieke Leeflang

promovendus en scientist-practitioner

'Met het spreekuur voor cliënten verlagen we de drempel om mee te doen aan ons onderzoek. De telefoonlijn wordt bemand door ervaringsdeskundigen.'

Manon Smit

projectleider Stichting KwaliteitsImpuls

'Ik vind het belangrijk dat er in de praktijk en onderzoek blijvend aandacht wordt besteed aan trauma bij mensen met een verstandelijke beperking.'

Kwaliteit Zorg bij Psychotrauma: Nieuwe richtlijn

Traumaklachten en een posttraumatische stressstoornis (PTSS) komen veel voor bij mensen met een verstandelijke beperking. Het verwerken van ingrijpende gebeurtenissen gaat niet altijd vanzelf. Soms ontstaat daardoor een psychologisch trauma en functioneert een persoon daardoor minder goed. In de zorg en in de wetenschap is er steeds meer aandacht voor trauma. Maar er is nog veel onbekend over trauma bij mensen met verstandelijke beperkingen, waardoor soms onduidelijk is of er sprake is van trauma.

Viveon startte in 2023 een project om een richtlijn Trauma en PTSS te ontwikkelen voor professionals in de gehandicaptenzorg. Daarnaast kreeg Viveon een aanvullende subsidie hiervoor vanuit het programma Gewoon Bijzonder van ZonMw. Een richtlijn is een document met aanbevelingen ter ondersteuning van zorgprofessionals en cliënten. Het is in feite een samenvatting van wetenschappelijk onderzoek, klinische expertise en ervaringen van cliënten. Vanuit de praktijk kwam de vraag om de huidige inzichten over goede zorg voor trauma bij mensen met verstandelijke beperkingen op een rij te zetten. Een nieuwe richtlijn geeft houvast voor professionals maar ook voor cliënten en naasten. Projectleider is Manon Smit. Voor het project wordt samengewerkt met Stichting KwaliteitsImpuls Langdurige Zorg (SKILZ), naast brede participatie vanuit het praktijkveld.

Ouders in Evenwicht - doorgaan als de kinderen voorgaan

'Dit project loopt al langer binnen Viveon. Naast het onderzoek organiseerde het projectteam in 2023 twee activiteiten: samen met (Sc)Ouders namen ze een videopodcast op en het team organiseerde een try-out van het toneelstuk Broos.

Minke Verdonk, Nathalie Patty en Karen van Meeteren (Ouders in Evenwicht) doken in januari 2023 de studio in om samen met ervaringskenniscentrum (Sch)Ouders een videopodcast op te nemen over het onderzoek 'Ouders in Evenwicht'. In het onderzoek werken ouders en onderzoekers samen aan de vraag 'hoe kunnen we, maatschappijbreed, overbelasting en burn-out bij ouders van kinderen met extra zorg voorkomen?' In de opnames vertellen zij waarom burn-out eigenlijk zo'n belangrijk onderwerp is, hoe ze samenwerken in het onderzoek vanuit hun verschillende rollen en meer. De videopodcast kijk je [hier](#).

De overlap tussen onderzoek en kunst: Broos

'Een andere manier om te praten over wat de samenleving kan doen om overbelasting van ouders van kinderen met extra zorg te voorkomen, is theater. Daarom organiseerde het projectteam in 2023 een try-out van 'Broos' in Amsterdam.

Het projectteam van Ouders in Evenwicht zocht ook op een andere manier antwoord op de vraag wat de samenleving kan doen om overbelasting van ouders van kinderen met extra zorg te voorkomen. In 2023 organiseerde het team een try-out van de voorstelling 'Broos' in Amsterdam.

Voor een zaal gevuld met ouders, zorgprofessionals, onderzoekers en bestuurders, speelde actrice Lottie Hellingman samen met muzikant Helge Slikker de try-out van het toneelstuk Broos. Het verhaal gaat over ouders met een zorgintensief kind. De spelers nemen de zaal mee in een leven waarin alles plotseling verandert bij de geboorte van een kind met extra zorg. Er komen vragen aan de orde als: hoe ga je als ouder om met zo'n ingrijpende gebeurtenis? En hoe ga je door terwijl je kinderen altijd voor gaan?

De voorstelling met nagesprek geeft ouders ruimte om hun eigen gevoelens over hun gezinsleven te onderzoeken. En het geeft aanleiding en ruimte om er met elkaar, ouders en betrokkenen, over te praten en zo meer begrip te krijgen voor elkaar. Klik hier voor de projectpagina van [Ouders in Evenwicht](#).

3. Ontwikkelen en Leren

Een leven lang leren en ontwikkelen is een recht voor iedereen. Ook voor mensen met een verstandelijke beperking. Dat is alleen nog niet altijd vanzelfsprekend en vraagt regelmatig om maatwerk. Ook zorgprofessionals willen zich binnen hun werk blijven ontwikkelen. Binnen het thema Ontwikkelen en Leren onderzoeken we wat cliënten en zorgprofessionals nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen en te blijven leren. Hieronder een selectie van mijlpalen uit projecten waar we in 2023 aan werkten binnen het thema Ontwikkelen en Leren.

Psychometrische Kwaliteiten van het Diagnostisch Instrument Adaptief Gedrag (DIAG)

Met het DIAG kun je meten in hoeverre iemand beschikt over adaptieve vaardigheden. Dit zijn vaardigheden die je nodig hebt om mee te kunnen doen in de samenleving. Bijvoorbeeld communiceren en sociale problemen oplossen. Maar ook lezen, schrijven, persoonlijke verzorging en gebruik maken van het openbaar vervoer. Het DIAG-platform vind je [hier](#).

In 2023 werd de eerste fase afgerond van onderzoek naar de kwaliteiten van dit instrument. De bemoedigende resultaten brengen het gebruik van het instrument in de praktijk weer een stapje dichterbij.

Diagnostisch Instrument Adaptief Gedrag

Ik kan het zelf!

Phaedra Veenendaal

ouder van een dochter met een verstandelijke beperking en
inclusiespecialist in opleiding

'Ik vond het DIAG inderdaad relevanter dan de andere en
oudere methodes. Veel goede vragen met goede opbouw en
uitleg van de vijf verschillende antwoorden.'

Sociale InformatieverwerkingsTest voor (jong)Volwassenen met een LVB: SIVT-V

In het onderzoek naar Sociale informatieverwerking (SIV) werd in 2023 een nieuw diagnostisch instrument ontwikkeld en onderzocht. De SIVT-V is bedoeld voor (jong)volwassenen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Een eerste versie van dit instrument is tussen 2012 en 2017 ontwikkeld voor kinderen en jongeren van 8 tot en met 17 jaar oud.

De resultaten van de onderzoeken naar de SIV en de SIVT-V zijn in 2023 omgezet in materiaal, zoals video's, dat de basis vormt voor het diagnostische instrument SIVT-V. Het instrument wordt op dit moment omgevormd tot een app, te gebruiken op tablet of laptop. Om de filmpjes te maken werd de VU-campus twee dagen lang bevolkt door een hele groep acteurs, een regisseur en studenten audiovisuele media met hun apparatuur. Samen met een groep ervaringsdeskundigen en drie onderzoekers zijn verschillende locaties op de campus omgetoverd tot filmsets. Daar konden allerlei sociale probleemsituaties worden opgenomen met acteurs. De acteurs speelden soms ook agressieve reacties, tot nieuwsgierigheid van veel VU-medewerkers, die kwamen kijken wat er allemaal gebeurde. Bekijk hier het filmpje [The Making of SIVT-V](#).

Bianca van Donkersgoed

ervaringsdeskundige 's Heeren Loo

'Ik ben ervaringsdeskundige van 's Heeren Loo Midden Nederland en ik kijk vandaag mee met verschillende scenario's of ze realistisch zijn.'

Benjamin van Ark

ervaringsdeskundige 's Heeren Loo

'Het leukste aan mijn samenwerking in dit SIVT-project vond ik de filmdagen op de VU. Dat die man [acteur] zo ging schreeuwen en iedereen kwam kijken.'

Dynamische Beoordeling van Leerpotentieel

Iedereen heeft recht op onderwijs en ontwikkeling. Waar dat voor veel kinderen vanzelfsprekend is, is daar voor kinderen met een matige of ernstige verstandelijke beperking meer ondersteuning in nodig. Ook leerkrachten en begeleiders hebben behoefte aan ondersteuning. In het onderzoek Dynamische Beoordeling Leerpotentieel werken onderzoek en praktijk samen aan een meetinstrument en handleiding met als doel het leerpotentieel van kinderen met een verstandelijke beperking te stimuleren.

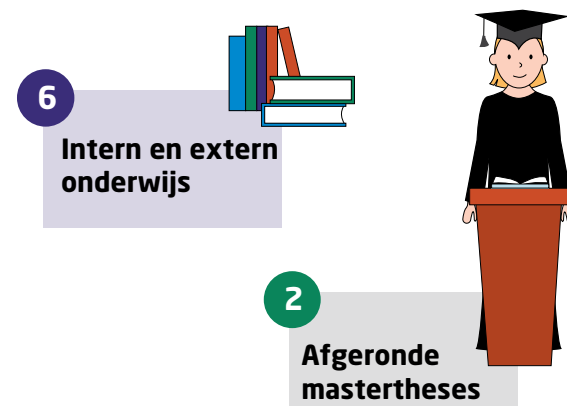
Uit de literatuurstudie waar het onderzoek mee begon, kwam een instrument dat wellicht gebruikt zou kunnen worden. Maar deze bleek niet aan te sluiten op de praktijk. Marja Eding, promovendus en scientist-practitioner heeft het instrument aangepast, na hierover inzichten en meningen opgehaald te hebben bij experts via een zogenoemde Delphi-studie. Met het onderzoeken van leerpotentieel kun je inzicht krijgen in hoe kinderen leren. Dat bleek sterk afhankelijk te zijn van de omgeving en iemands beperking. Maar of je goed kunt onderzoeken hoe kinderen leren, blijkt ook afhankelijk van het vertrouwen tussen de onderzoeker en het kind. En de onderzoeker kan geen standaardtest gebruiken, er is een flexibele test nodig, die aansluit op de praktijksituatie. De volgende stap is het uittesten in een pilot-studie.

Bijdragen aan onderwijs

In het onderwijs worden professionals en onderzoekers van de toekomst opgeleid. Daarom kunnen masterstudenten bij Viveon onderzoek doen en daarover een scriptie schrijven. Hiermee krijgen ze inzicht in belangrijke kennisvragen én dragen ze bij aan de beantwoording daarvan. Een mooi voorbeeld is het onderzoek dat twee studenten gedaan hebben naar de effecten van het rollenspel Dungeons & Dragons, een kennisvraag voortgekomen vanuit de praktijk van 's Heeren Loo.

Twee enthousiaste masterstudenten interviewden in 2023 een groepje cliënten met een licht verstandelijke beperking (LVB) over het spel Dungeons & Dragons dat zij spelen met hun begeleider bij 's Heeren Loo. Samen met onderzoeker Anne Tharner stelden zij een onderzoeksplan op. Met dit onderzoek verkrijgen ze inzicht in hoe de spelers het spel ervaren en of zij denken dat het invloed heeft op bijvoorbeeld hoe zij omgaan met situaties in het echte leven. Voor spelers kan het spel vermaak, samenzijn en een veilige omgeving bieden. Vanuit het personage dat zij spelen kunnen ze experimenteren met het maken van keuzes en sociale processen.

Manuel Riphagen

coördinator praktijkleren 's Heeren Loo

'Dungeons & Dragons is een gezelschapsspel dat je aan tafel speelt, een zogenaamd fantasy role playing game. In het spel gebruik je je eigen fantasie om samen met de andere spelers avonturen te beleven. Al jaren speel ik samen met cliënten dit spel om hun avonturen te laten beleven en tegelijkertijd nieuwe vaardigheden te leren. Samen met Viveon en studenten Pedagogische en Onderwijswetenschappen zijn we aan het onderzoeken wat voor impact dit heeft op de kwaliteit van leven van onze cliënten.'

Infrastructuur en Datawetenschap

Zorgorganisaties verzamelen aan de lopende band gegevens over cliënten. Door efficiënt gebruik te maken van deze bestaande data willen we de zorgdriehoek cliënt, zorgprofessional en naaste zo min mogelijk belasten. Daarnaast kan datawetenschap gebruikt worden om vanuit deze gegevens met een nieuwe invalshoek naar de zorg te kijken. We lichten in dit thema graag het project In Kaart uit.

In Kaart - het Register over Ontwikkelingsbeperkingen of -problemen

Het register In Kaart is in 2023 met meer dan 500 deelnemers gegroeid. Naast veel andere werkzaamheden aan het project zijn er ook veel samenwerkingen opgezet met belangenverenigingen, ervaringsdeskundigen en andere onderzoekers.

Voor een register is het belangrijk om grote aantallen deelnemers te werven. Zo wordt goed wetenschappelijk onderzoek mogelijk en kun je meer impact maken in het dagelijks leven van de doelgroepen van In Kaart. Maar daarnaast streven we ernaar om de ervaring met In Kaart voor elke individuele deelnemer zo prettig mogelijk te maken en direct iets terug te geven. Bijvoorbeeld door een persoonlijke terugkoppeling te geven van het onderzoek. En door onderwerpen te onderzoeken die relevant zijn en gekozen door de doelgroepen zelf. Het project Ouders in Evenwicht maakt gebruik van In Kaart. Ook de projecten DigAble en Opvoeden en Online Gedrag van kinderen zetten hun vragen uit via In Kaart. Daarnaast hebben ook andere onderzoeksgroepen hun belangstelling geuit.

Franca Leeuwis

projectleider In Kaart

‘Een deelnemer van In Kaart realiseerde zich tijdens het invullen van de vragenlijst waarschijnlijk ook een andere diagnose te hebben. Die andere diagnose gaf veel inzicht in de jeugd en de moeilijkheden die deze deelnemer had meegemaakt. Er viel voor deze persoon veel op zijn plek. Toen ik hoorde van deze ervaring werd ik wel even geraakt.’

Broedplaats Bagage van de gedragswetenschapper

Binnen Viveon organiseren we zogenaamde Broedplaatsen. Dit zijn productieve bijeenkomsten voor wetenschap en praktijk, fysiek of online, over vragen of ideeën rond de thema's van Viveon. Het doel van de Broedplaatsen is om gezamenlijk een vraag of idee vanuit de perspectieven van belanghebbenden te verkennen. Zo planten we samen het idee in een vruchtbare bodem om het tot groei te laten komen in een wetenschappelijk onderzoek. Je kunt meer lezen over de [Broedplaatsen op onze website](#).

In 2023 publiceerde Viveon een reeks aanbevelingen over de toerusting van gedragswetenschappers voor de gehandicaptenzorg. Vanuit de praktijk kwam de vraag hoe startende gedragswetenschappers beter voorbereid kunnen worden op de dagelijkse praktijk in zorg.

Agnes Willemen

Universitair hoofddocent en onderzoeker.

‘Er zit ruimte tussen het traditionele onderwijs in de Master orthopedagogiek en de werkelijke behoeften van beginnende gedragswetenschappers in de zorg voor mensen met een beperking. Er is niet zozeer sprake van een tekort aan kennis, maar een tekort aan vaardigheden en attitude om deze kennis goed toe te passen. Uit de broedplaats bleek dat communicatieve vaardigheden en het tonen van leiderschap in de praktijk essentieel is om andere zorgprofessionals en naasten te betrekken bij de zorg rondom een cliënt. Daarom ontwikkelde ik samen met collega's van de VU en 's Heeren Loo een opleidingsmodule over 'mediërend' behandelen voor beginnende gedragswetenschappers. Daarbij geven de behandelaars samen met het team van begeleiders vorm aan de dagelijkse begeleiding van bewoners. Deze samenwerking leidt tot sterker onderwijs op dit thema.’

Gedragswetenschappers spelen in de zorg voor mensen met verstandelijke beperkingen een sleutelrol in de kennisoverdracht naar de zorgdriehoek, maar ook naar managers. Daarom is het belangrijk dat gedragswetenschappers, voordat hun carrière begint, zich bewust worden van hun eigen rol en bijdrage in de sector. Voor hen is het belangrijk dat zij een 'professionele identiteit' ontwikkelen. Dat ze weten wanneer ze hun vakken in zetten, maar ook weten wie ze zelf zijn, waar ze voor staan en wat hun plek binnen de organisatie is. Bekijk het rapport [‘Een voor de praktijk goed toegeruste startende gedragswetenschapper’](#)

1

Broedplaats

In 2023 hielden we een broedplaats in de vorm van een ontdekkingsreis voor de kennisketen Moeilijk Verstaanbaar Gedrag van 's Heeren Loo. Dit bracht een vruchtbare uitwisseling tussen vragen en problemen vanuit de praktijk en mogelijke antwoorden vanuit kennisproducten van Viveon.

Samenwerking

Binnen en buiten Viveon werken wij samen met collega's en partnerorganisaties vanuit onderzoeks-, praktijk- en ervaringskennis. Enkele voorbeelden van samenwerkingen worden hieronder weergegeven.

Lianne Bakkum

‘Naast het uitvoeren van eigen projecten ondersteun ik verschillende Viveon-onderzoekers bij het uitvoeren van kwantitatieve data-analyse. Naast dat ik het puzzelen met data en het oplossen van problemen erg leuk vind, leer ik ook veel over het onderzoek dat binnen Viveon wordt gedaan. En ook hoe betekenisvol dit werk is voor de praktijk. Op deze manier deel uitmaken van het onderzoeksteam is waardevol en leerzaam.’

Interne samenwerking

Tijdens de Viveon-tmoet bijeenkomsten vinden collega's elkaar. Elke bijeenkomst heeft een specifiek thema. Bijvoorbeeld werving voor onderzoek, participatie van ervaringsdeskundigen of schriftelijke communicatie. Zo leren we van elkaar, ondersteunen we elkaar en komen we samen tot overeenkomsten en samenwerkingen.

Externe samenwerking

Viveon werkt met veel partijen binnen en buiten Nederland samen aan projecten. Een aantal samenwerkingen lichten we hier uit.

Om het project DigAble te laten slagen is er een groep samenwerkingspartners samengesteld met een grote diversiteit aan achtergronden. DigAble wordt geleid vanuit Viveon en uitgevoerd door een onderzoeksconsortium met medeaanvragers Ina Koning (VU), Sander Begeer (VU), Peter Nikken (Hogeschool Windesheim), Svenja Büttner (Hogeschool Windesheim), Rogier de Groot (Hogeschool Leiden), Hendrien Kaal (Hogeschool Leiden), Helen Vossen (Universiteit Utrecht) en Regina van der Eijnden (Universiteit Utrecht). De maatschappelijke partners in het project worden vertegenwoordigd door Wouter van der Horst (practoraat mediawijsheid, MBOmediawijs.nl), Joli Luijckx (Oudervereniging Balans), Marjolein Oomes (Koninklijke Bibliotheek), Sylvia Vlaardingerbroek (Nji), Jolanda Douma (Landelijk Kenniscentrum LVB) en Daniella Overbeek (Stichting Agora)

Het rapport 'Een voor de praktijk goed toegeruste startende gedragswetenschapper' dat verscheen naar aanleiding van de Broedplaats Bagage voor een startende gedragswetenschapper geeft een handreiking aan zowel opleidingen pedagogische wetenschappen als zorgorganisaties die theorie en praktijk beter op elkaar willen laten aansluiten. De broedplaats heeft een impuls gegeven aan samenwerking tussen de volgende partijen:

1. 's Heeren Loo Academie (interne opleidingen en praktijkleren 's Heeren Loo);
2. Expertisecentrum Advisium 's Heeren Loo (behandeldiensten, zorgbeleid & wetenschappelijk onderzoek);
3. De opleiding Pedagogische Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam;
4. Viveon

6

Samenwerking in consortia

Reflectie door Paul Jochems

Directeur Advisium Zorg en Behandeling, 's Heeren Loo

Sinds 2022 maak ik deel uit van het MT van Viveon. Het is een voorrecht om deze positie in te vullen, naast mijn functie als Directeur Advisium Zorg en Behandeling bij 's Heeren Loo. Als MT-lid neem ik deel aan de discussie binnen Viveon over keuzes over wetenschappelijk onderzoek. De combinatie met mijn functie als directeur Advisium stelt mij enerzijds in staat om in deze discussie de kennisbehoeften van medewerkers in te brengen. Maar ook een goede afweging te maken over de relevantie van onderzoeksprojecten voor de cliënten van 's Heeren Loo. Hier kan ik Viveon over adviseren. Anderzijds kan ik binnen 's Heeren Loo het belang van de implementatie van wetenschappelijke kennis in de praktijk onder de aandacht brengen en faciliteren.

Het is belangrijk dat zorgorganisaties voor mensen met een verstandelijke beperking samenwerken met universiteiten. Zo zorgen we dat er onderzoek wordt gedaan naar onderwerpen waar in de praktijk behoefte aan is. En zorgen we dat nieuwe kennis kan worden toegepast in de dagelijkse praktijk. Tegelijkertijd beschikt 's Heeren Loo, als een van de grootste zorgorganisaties in deze sector, over heel veel praktische en ervaringskennis. Wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit van veel behandeling en begeleidingsmethoden is echter vaak beperkt. Daarom is het van belang dat we kritisch blijven kijken naar de werkzaamheid van wat we doen, leren van nieuwe wetenschappelijke inzichten en deze inzichten ook implementeren. Bijvoorbeeld door deze kennis op te nemen in onze zorgprogramma's die richting geven aan hoe we de zorg voor de verschillende cliëntgroepen organiseren.

Ook binnen ons beleid op specifieke thema's kunnen we wetenschappelijk onderzoek benutten. Vanwege ons beleid op Mediawijsheid ben ik nieuwsgierig naar de uitkomsten van de Viveon-projecten gericht op digitale weerbaarheid DigAble, Opvoeden en Online Gedrag van kinderen en het vervolg van het project Digitaal op Bezoek. Ook verwachten we dat de ontwikkeling van de richtlijn Kwaliteit zorg bij psychotrauma behandelaars, cliënten en hun naasten gaat helpen om tot de beste diagnostiek en behandelkeuze te komen bij het optreden van traumaklachten. Één van onze scientist practitioners stelde in een Viveon-broedplaats aan de orde dat binnen 's Heeren Loo veel verschillende, maar beperkt onderbouwde, diagnostiek en behandelingen worden ingezet bij trauma- en PTSS-klachten. Verschillende behandelaars zijn nu betrokken bij de ontwikkeling van de richtlijn.

'Het is belangrijk dat zorgorganisaties voor mensen met een verstandelijke beperking samenwerken met universiteiten. Zo zorgen we dat er onderzoek wordt gedaan naar onderwerpen waar in de praktijk behoefte aan is. En zorgen we dat nieuwe kennis kan worden toegepast in de dagelijkse praktijk.'

Een belangrijk focuspunt van 's Heeren Loo is 'Versterking netwerk rond de cliënt'. Door het werk van Viveon zijn al veel kennisproducten beschikbaar die op dit vlak direct zouden kunnen worden ingezet. Denk bijvoorbeeld aan de handreiking voor begeleiders over hoe het gesprek te voeren met overbelaste ouders vanwege de zorg voor hun kind. Of de handreiking over hoe digitaal contact te maken als naaste en hoe je als begeleider hierbij kunt helpen.

Als lid van MT Viveon is me duidelijk geworden dat we met elkaar nog veel te ontdekken, te onderzoeken, te ontwikkelen en te implementeren hebben. Het verheugt me dat Viveon voor haar onderzoek bij voorkeur gebruik maakt van bestaande data-infrastructuur, zoals de 's Heeren Loo Cliënten Databank en het In Kaart-register. Door bestaande informatie zoveel mogelijk te benutten in onderzoek, hoeven cliënten en medewerkers in de zorg hier geen tijd voor vrij te maken. En kunnen we belangrijke kennis blijven ontwikkelen om nu en in de toekomst bij te dragen aan het goede leven van cliënten. Want daar doen we het toch allemaal voor.

Bijdragen aan landelijk beleid

In reactie op het kabinetsbeleid om ook in de langdurige zorg te komen tot passende zorg, hebben Viveon en de andere academische werkplaatsen in het ZonMw-programma in 2023 een voorstel gedaan om hieraan bij te dragen met gezamenlijk onderzoek. Passende zorg gaat volgens het kabinet om het samen met betrokkenen kiezen van bewezen werkzame interventies, methodieken en hun uitkomsten die ten goede komen aan kwaliteit van leven. De samenwerkende academische werkplaatsen constateren dat een aantal potentiële vormen van passende zorg nog onvoldoende op werkzaamheid zijn onderzocht, terwijl zorgorganisaties wel overwegen om deze breed te implementeren. Daarom willen de academische werkplaatsen in nauwe afstemming met het veld komen tot een select aantal kansrijke interventies voor grondig effectonderzoek. Tegelijk, mede geïnspireerd door het project Vrijheid & Veiligheid van Viveon, willen de academische werkplaatsen onderzoeken hoe interventies effectief kunnen worden geïmplementeerd. Voor Viveon betekent dit initiatief een verdere verbreding van landelijke samenwerking en coördinatie die de doelmatigheid van het onderzoek in Nederland ten goede zal komen.

Naast passende zorg zijn er nog andere belangrijke kennisthema's die vragen om een gecoördineerde inspanning van de verschillende partijen in de landelijke kennisinfrastructuur. Vanuit Viveon wordt actief bijgedragen aan die coördinatie door de [Associatie van Academische Werkplaatsen voor mensen met Verstandelijke Beperkingen](#) (AAWVB) te vertegenwoordigen in de Kenniscoalitie voor mensen met een verstandelijke beperking. In 2023 heeft Viveon deelgenomen aan de werkgroep die een landelijke kennisagenda heeft geformuleerd. Door in de programmering van het onderzoek al te anticiperen op deze thema's, kan Viveon een vliegende start maken met de realisatie. Zo zijn in aansluiting op het landelijke thema van digitalisering en technologie initiatieven genomen voor nieuwe projecten op dit terrein, die ook hebben geleid tot succesvolle subsidieaanvragen bij ZonMw en de Nationale Wetenschapsagenda.

Samenwerking met andere partijen

Viveon wordt structureel gefinancierd door ZonMw in opdracht van het ministerie van VWS. Dit is binnen het programma Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperking. Samen met de andere academische werkplaatsen in dit programma vormen we de Associatie van Academische Werkplaatsen VB. De associatie bestaat uit de academische werkplaatsen Leven met een verstandelijke beperking, Viveon, Sterker Op Eigen Benen, GOUD, Affect-us, Verstandelijke Beperking & Geestelijke Gezondheid, Academische Werkplaats EMB en Ben Sajat centrum.

Afgelopen jaar kwamen alle academische werkplaatsen samen tijdens de Researchdag. Hier werd volop kennis en ervaring uitgewisseld en het bracht mensen uit heel het land nader tot elkaar. De Associatie van Academische Werkplaatsen is gestart met het schrijven van een gezamenlijk kennis- en onderzoeksprogramma voor de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Door samenwerking bracht de Associatie kennis uit verschillende werkplaatsen samen. Met hulp van 'Science Mapping' is inzichtelijk gemaakt waar de kracht van iedere unieke academische werkplaats zit.

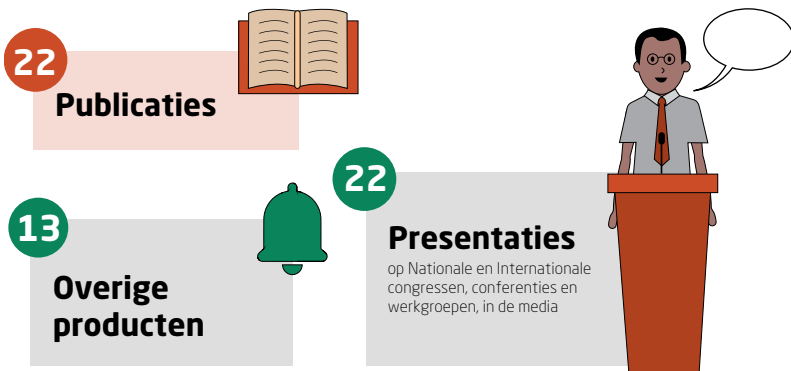
		
		
		

Overzicht van alle projecten

Een overzicht van alle lopende en afgeronde projecten is te vinden op de [Projectpagina van Viveon](#).

Lijst met publicaties, presentaties en overige producten

Een overzicht met alle Viveon-publicaties van 2023 is te vinden op de [Publicatiepagina van Viveon](#).

Nieuwsbrief ontvangen?

[Klik hier](#)

Colofon:

Viveon

Academische werkplaats 's Heeren Loo - VU

Managementteam

Carlo Schuengel

Bas Bijl

Paul Jochems

Adviseurs Kennisontwikkeling

Simone van der Plas

Maaïke van Rest

Redactie Publicatiejaarverslag

Francis Herbers

Simone van der Plas

Karen van Meeteren

Inhoud

Alle medewerkers binnen Viveon

Postadres

Van der Boechorststraat 7-9

1081 BT Amsterdam

Contact

info@viveon.nl

Ontwerp

|DOKS| Ontwerpburo